

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรายงานข่าวกีฬาโอลิมปิกของสถานีโทรทัศน์ เป็นหน้าที่ที่สื่อมวลชนพึงกระทำเพื่อเผยแพร่ข่าวสารอันเป็นประโยชน์และให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม เพราะกีฬาเป็นความบันเทิงอีก รูปแบบหนึ่งที่จะช่วยในการผ่อนคลายความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้ติดตามและคัดเลือกข่าวที่ได้พิจารณาแล้วผ่านช่องทางการสื่อสาร ซึ่งในที่นี้คือสื่อโทรทัศน์ ไปยังผู้ชม เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ดังนั้นในการศึกษาการติดตามข่าวกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีดังต่อไปนี้มาประกอบในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1. ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน (Structural – Functional Theory)

Dennis McQuail อ้างถึงใน ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ (2531 : 81) ได้กล่าวถึงทฤษฎีนี้ว่า สังคมนั้นถูกพิจารณาว่า เป็นระบบหนึ่งที่มีส่วนต่าง ๆ หรือระบบย่อย มีความเกี่ยวพันติดต่อถึงกัน ซึ่งสื่อมวลชนก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบ ด้วยระบบย่อย ๆ เหล่านี้แต่ละระบบจะช่วยกันผดุงรักษาระบบใหญ่เอาไว้ ในทฤษฎีนี้สื่อมวลชนถูกเน้นว่าเป็นตัวเชื่อม เพื่อทำให้เกิดการรวมตัวกันเข้าของทุกส่วนในสังคม เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม สื่อมวลชนพยายามที่จะสนองต่อความต้องการของสังคม ทั้งที่เป็นรายบุคคลและที่เป็นกลุ่มก้อนอย่างสม่ำเสมอ ผลก็คือ สื่อมวลชนได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยไม่ได้ตั้งใจ ในแง่ที่สามารถรวมสมาชิกทั้งหมดเข้าไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่จึงไม่ต้องยึดกับฐานคติที่เกี่ยวกับว่า สื่อมวลชนเป็นผู้ชี้แนะทางอุดมการณ์ที่ถูกกำหนดมาจากสถาบันอื่นในสังคม แต่สื่อมวลชนได้เป็นผู้ชี้แนะและผู้แก้ไขด้วยตัวของสื่อมวลชนเอง ภายใต้กฎเกณฑ์บางประการที่ควบคุมสื่อมวลชนอยู่...

การนำทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชนมาใช้ในการศึกษานั้น จัดว่าเป็นแนวทางที่ชี้ให้เห็นถึง บทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชน ในกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งตามที่ Harold D. Lasswell (1948) ได้ระบุถึงหน้าที่พื้นฐานที่สื่อมวลชนมีต่อสังคม คือ

1. การเป็นผู้สังเกตการณ์และตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Surveillance) ด้วยการแสวงหาและเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งเหตุการณ์ที่เกิดภายในและภายนอกสังคม อันเป็นหน้าที่ของการรายงานข่าว

2. ประสานสัมพันธ์ (Correlation) เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของสังคม เพื่อสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นและตีความเพื่อสร้างความหมายให้กับข้อมูลข่าวสาร

3. ความต่อเนื่อง (Continuity) โดยการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและสัญลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์และความต่อเนื่องทางสังคม ยอมรับวัฒนธรรมย่อย พร้อมทั้งพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมาด้วย และอำรุงรักษาไว้ซึ่งค่านิยมที่มีอยู่ร่วมกัน

ต่อมา Charles R. Wright (1960) ได้เสนอหน้าที่หลักอีกประการของสื่อมวลชนคือ

4. การให้ความบันเทิง (Entertainment) ทำให้ผ่อนคลายและลดความตึงเครียด ช่วยให้คนสามารถเผชิญกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี

ทฤษฎีนี้จะชี้ให้เห็นว่า สถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง ได้ทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับกีฬาโอลิมปิก การถ่ายทอดวัฒนธรรม เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของสังคม และทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกีฬา เพื่อช่วยให้ผู้ชมได้ผ่อนคลายความเครียดและเกิดความพึงพอใจ

2. ทฤษฎีผู้ปิดเปิดประตูสาร (Gatekeeper Theory)

การรายงานข่าว ผู้สื่อข่าวจะต้องทำหน้าที่ในการทำข่าว หาข่าว ซึ่งโดยปกติการรายงานข่าวกีฬา มักจะเป็นการรายงานผลการแข่งขันที่เกิดขึ้นในแต่ละวันหรือบรรยากาศความเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและน่าสนใจ เพื่อนำเสนอต่อผู้ชม

จากข้อเขียนของ เคิร์ท เลวิน (KURT LEWIN ;1967) ซึ่งให้ข้อสังเกตว่า ชาวสารมักไหลผ่านช่องทางต่าง ๆ อันประกอบไปด้วยบริเวณประตูที่มีการปล่อยหรือกักชาวสารใด ๆ ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ หรือโดยวินัจฉัยของผู้กรองสารว่าจะยอมให้ชาวสารใดไหลผ่านไปได้หรือไม่

วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm อ้างถึงใน เมตตา กฤตวิทย์ , พชณี เขยจรรยา , ธีรพันธ์ อนวัชศิริวงศ์ ; 2532 : 103) กล่าวว่า ผู้กรองสารเป็นผู้มีสิทธิในการเปิดเผยหรือปิดบังชาวสารที่จะส่งผ่านไปยังประชาชน เป็นเสมือนนายทวารของการรับชาวสารของประชาชน

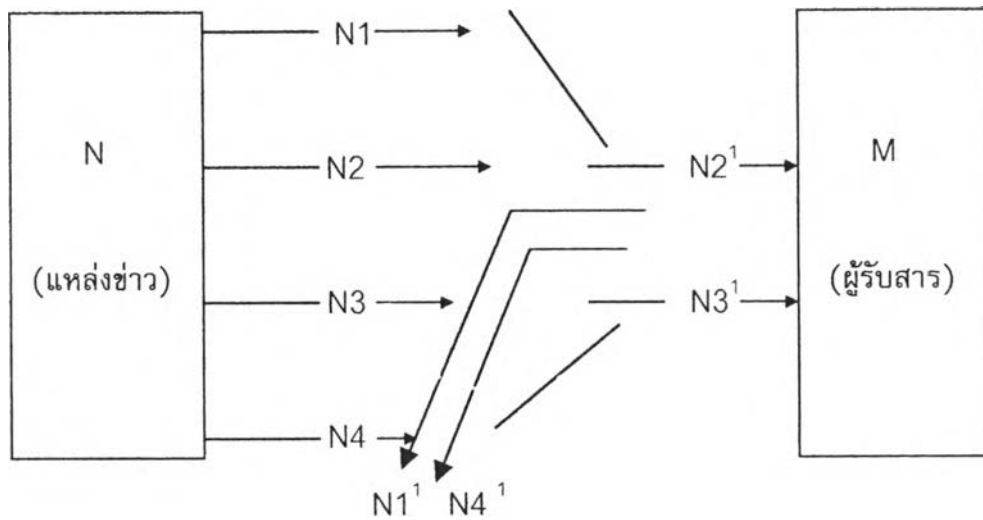
ผู้กรองสารจึงเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งสารขององค์การทางสื่อมวลชน เป็นบุคคลที่ควบคุมการไหลของชาวสาร ตัดสินว่าชาวอะไรควรส่งต่อไป หรือชาวอะไรควรตัดออกไปทั้งหมด

อรนุช เลิศจรยารักษ์ (2532 : 35) ได้อธิบายถึงหน้าที่ของผู้กรองสารว่าไม่เพียงแต่เลือกหรือปฏิเสธสารต่าง ๆ ที่เข้ามาเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่จัดสารนั้น ๆ ให้อยู่ในรูปที่เขาต้องการ ตลอดจนกระทั่งกำหนดการนำเสนอชาวสาร เวลาหน่วงเหนี่ยวสารนั้นไว้หรือเสนอสารทั้งหมดซ้ำ ๆ กัน หรือเลือกเสนอบางส่วนเท่านั้น

ในขณะที่ พรสุรีย์ ธนะศรีสีบวงศ์ (2534 : 160) ได้อธิบายว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกชาวแตกต่างกันออกไปตามประเภทของข่าวขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่ผันแปรไปตามประเภทของข่าวในแต่ละขั้นตอนของการคัดเลือกข่าว มิใช่ว่าทุกปัจจัยจะมีผลต่อการคัดเลือกข่าวทุกข่าวในแต่ละขั้นตอนเหมือนกันหมด

ดี.เอ็ม.ไวท์ (D.M. White, 1950) (Dennis Mcquail and Sven Windahl) ได้ศึกษาถึงบทบาทของบรรณาธิการข่าวโทรเลขของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของอเมริกันฉบับหนึ่ง ซึ่งบรรณาธิการมีกิจกรรมในการตัดสินใจคัดเลือกข่าว เพื่อตีพิมพ์งานหนังสือพิมพ์มีส่วนคล้ายกับหน้าที่ผู้กรองสารแสดงได้ดังรูป

Gate (ประตู)

N	แหล่งข่าวต่าง ๆ
N1 , N2, N3, N4	ข่าวแต่ละชิ้น
N2' , N3'	ข่าวที่ถูกเลือก
M	ผู้รับสาร
N1' , N4'	ข่าวที่ไม่ถูกเลือก

แบบจำลองผู้เฝ้าประตูของ White

แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่า จากต้นตอแหล่งข่าว (สำนักข่าวโทรเลข) จะมีข่าวสารมากมายส่งมายังสำนักงานหนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือ สถานีวิทยุโทรทัศน์ต่าง ๆ บรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่ผู้กรองสาร โดยการคัดเลือกข่าวสารบางข่าวทิ้งไปและคัดเลือกข่าวสารบางข่าวเพื่อตีพิมพ์หรือออกอากาศ โดยมีการตัดแต่งให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อหา หรือ ลักษณะสื่อ เพื่อส่งไปยังผู้รับสารต่อไป

ในการศึกษาเรื่องการติดตามข่าวกีฬาโอลิมปิก ครั้งที่ 26 ผู้วิจัยนำทฤษฎีนี้มาใช้วิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้ทำหน้าที่ในการผลิตข่าว ซึ่งประกอบด้วยผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าว เป็นผู้ตัดสินใจเลือกผลิตและนำเสนอหรือปฏิเสธข่าวสารเหล่านั้น หรือต้องปล่อยให้ข่าวสารทุกข่าวที่มีอยู่ได้ออกอากาศโดยไม่มีโอกาสคัดเลือกข่าวใด ๆ

3. ทฤษฎีการเล่น (PLAY THEORY OF COMMUNICATION)

สื่อมวลชนมีหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การให้ความบันเทิงแก่ผู้รับสาร เพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ทั้งภาพและเสียงนับว่าเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับผู้รับสารมากที่สุด และโทรทัศน์ได้นำเสนอความบันเทิงหลากหลายรูปแบบสู่ผู้ชม

กีฬา เป็นความบันเทิงในอีกรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ ทั้งการถ่ายทอดสดกีฬาสำคัญ ๆ รายการกีฬาต่าง ๆ ที่มุ่งให้ความรู้ ความบันเทิง รวมถึงรายงานข่าวกีฬาที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้คนหันมาสนใจและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ และเพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียด กีฬาก็ถือเป็นเรื่องของการเล่นและการใช้เวลาว่างให้เกิดความพึงพอใจ

การเล่น

วีระ แก่นเพชร กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การแสดงตลกในงานสื่อวีดิทัศน์ ระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2537” (2539:11) ว่า มีหลายคนได้พยายามหาความหมายว่า การเล่นคืออะไร และพยายามที่จะแยกการเล่นและเวลาว่างออกจากการงาน โดยให้ความหมายว่า

เวลาว่าง คือ เวลาที่คนเป็นอิสระ เป็นเวลาของการพักผ่อน เป็นเวลาสำหรับงานอดิเรก เป็นเวลาสำหรับการปรับปรุงตัวเอง เพื่อความพึงพอใจของตนเอง (ไม่ได้เป็นการผลิต)

การงาน คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริง การหาเลี้ยงชีพ การผลิต

การเล่น คือ ความพึงชาน และในความรู้สึกที่ไม่จริง

บ้างก็ว่าการเล่นเป็นการแก่งัดทำ เป็นการออกจากโลกของภาวะและความรับผิดชอบ การเล่นเป็นเวลาหยุดพัก การเล่นไม่ใช่ของปกติหรือจริง การเล่นเป็นการสมัครใจอยู่ในบางส่วนของความไม่สมัครใจและให้ความพอใจในบางครั้ง ซึ่งการเล่นมีความสัมพันธ์กับความพอใจและพรอยด์ (อ้างไว้ใน Play Theory หน้า 50 - 52) ได้เสนอหลักการยอมรับความจริงและหลักแห่งความพอใจไว้ 2 ประการ

กฎข้อที่ 1 จิตใจของมนุษย์เรานั้นเริ่มต้นจากความเพ้อฝัน มนุษย์พยายามเอาความเพ้อฝัน สนุกสนานกลบเกลื่อนความขมขื่นในชีวิตที่เป็นขบวนการแห่งความสำราญที่ใช้ก่อนเพื่อมนุษย์จะมีสติยังคิด มนุษย์พยายามหลบหนีจากสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ และหันไปหาสิ่งทดแทนที่ให้ความสุข เช่น ภาพยนตร์อาชญากรรม เรื่องเพศ และเรื่องตลก พวกที่ชอบทำอะไรฝืนสังคมนั้น หรือไม่ปฏิบัติตามกิจของสังคมนั้น คือ พวกที่ไม่ยอมรับความจริง ซึ่งผิดกับพวกที่ยอมรับความเป็นจริง ที่มักจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมนั้น

กฎข้อที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาของมนุษย์ (บุคคล) เขากล่าวว่าการหลีกหนีความจริงไปสู่โลกของความฝันนั้นไม่ใช่สิ่งที่จริงจังยั่งยืน ความจริงเท่านั้นที่เป็นสัจจะของชีวิต แม้ว่าความจริงจะเป็นสิ่งที่ไม่น่าชื่นชมนักก็ตาม เราจึงเรียกกฎนี้ว่า กฎแห่งความเป็นจริง หลักนี้เริ่มต้นด้วยระดับของจิตใจที่เรียกว่า จิตใต้สำนึก เป็นการเก็บกดทุกอย่างไว้ภายใต้จิตนี้ แต่เมื่อมนุษย์พัฒนาความสำนึก ขบวนการเอาใจใส่ จดจำ การตัดสินใจ การคิด ก็ถูกปลุกและเข้าแทนที่กลไกเดิม แต่อย่างไรก็ดี มันก็เป็นการยากที่คนเราจะหนีหน้าจากความยินดีมายอมรับความเป็นจริง Freud ได้ทำการทดลองในเรื่องนี้ และพบว่า การเก็บกดนั้นมีผลต่อการกระทำแบบเพ้อฝันมาก

นักจิตวิทยาชื่อ SZASZ (อ้างไว้ใน STEPHENSON 1967 : 55) ได้เสนอความคิดออกมาเป็นรูปแบบ โดยเริ่มต้นถือว่า ความพอใจเป็นแนวความคิดหนึ่งโดยไม่มีความรู้สึกหรืออารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องและแยกความหมายสิ่งนี้ออกเป็น

ประการแรก ความพอใจในความหมายจิตวิเคราะห์ จิตใต้สำนึกหรือระดับเศรษฐศาสตร์ เป็นความหมายที่ใช้เกี่ยวกับความต้องการในทางจิตวิเคราะห์ เหมือนกับเมื่อความหิวได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจ นักจิตวิเคราะห์ใช้ศัพท์เมื่อเขากล่าวถึงเรื่องในอดีตว่า จิตใต้สำนึกเป็นส่วนที่ปราศจากการควบคุมจากตัวมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์เก็บกดไว้ ไม่มีการยังคิดหรือการพัฒนาทางจิตสำนึก

ประการที่ สอง คือ การรวมความมุ่งหมายเข้ามาสัมพันธ์กันจากตัวอย่างของเด็กที่ชอบเล่นกับขวดนม ไม่ว่าจะเป็นเวลาที่ทำหรืออิม ในกรณีที่เด็กหิวนมมาก ๆ อาการหิวจะถูกนำผสมกับความพอใจขวดนม ทำให้เด็กดูดขวดนมทั้ง ๆ ที่มันเป็นขวดเปล่าซึ่งถ้าดูเผิน ๆ คล้ายกับว่าเด็กกำลังเล่น ในกรณีนี้มีข้อน่าสงสัยอยู่ว่าอาการนั้นเป็นไปโดยกลไกทางความคิดที่บริสุทธิ์ของเด็ก ถ้าหากเด็กทำไปทั้งที่รู้ว่าหลอกตัวเอง มันจะกลายเป็นเรื่องที่ต่างไปจากข้อสมมติฐานที่เคยตั้งไว้ว่า เด็กกระทำไปโดยถูกกระตุ้นเพื่อค้นหาความพอใจ และพยายามจะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ถ้าเด็กรู้ว่าทำอะไร เด็กก็สามารถจะควบคุมความมุ่งหมายของตนเอง อะไรที่ชอบก็แสดงออกมาเพื่อให้ได้รับสิ่งที่ต้องการนั้น ซึ่งทั้งหมดก็เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับสิ่งภายนอก

ประการที่ สาม เหมือนกับเป็นการที่เราสร้างทัศนคติของเราต่อสิ่งของนั้นว่า มันเป็นสิ่งที่น่าพึงพอใจ ถ้าหากเราได้เป็นเจ้าของ เป็นคนร่ำรวย หรือได้เป็นเจ้าของวัตถุทั้งดาม (ซึ่งความจริงในศิลปวัตถุแต่ละอันจะไม่เคยมีความพอใจในตัวของมันเอง) และเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่พอใจมนุษย์เราจะกระทำการเพื่อสิ่งนั้นในวิธีใดวิธีหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “อารมณ์” อันเป็นการสะท้อนผลของความพอใจในสิ่งที่เราสร้างความมุ่งหมายขึ้นนั่นเอง

ประการที่ สี่ คือ Communication Pleasure ซึ่ง SZASZ (อ้างไว้ใน STEPHENSON 1967 : 52 - 58) เป็นผู้ตั้งชื่อให้ ความพอใจนี้จะเกิดขึ้นหลังจากที่คน 2 คน ไปพบปะพูดคุยกัน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นการโต้แย้งเอาชนะอีกฝ่าย เค้นความจริง เอาใจอีกฝ่าย หรือพยายามจะมีอิทธิพลเหมือนอีกฝ่ายแต่เขาทั้งสองก็พอใจ ซึ่งเป็นความพอใจที่สนองจุดประสงค์ของทั้งสองฝ่ายที่ไม่อาจจะมองเห็นได้ชัด ความพอใจนี้เกิดจากคนสองคนคุยโดยไม่เจาะจงว่าจะเป็นเรื่องอะไร แต่ก็มีที่บางครั้งความพอใจเปลี่ยนไปเป็นความไม่พอใจอันเป็นผลจากการติดต่อสื่อสารกัน เรื่องออกคำสั่งให้ปฏิบัติตามให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในระหว่างบุคคล ความไม่พอใจอันนี้เป็นที่รู้กันว่ามื่ออิทธิพลสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ เพราะฉะนั้นหลักนี้เองพวกนักโฆษณาเจ้าเล่ห์จึงได้นำไปใช้สร้างความรู้สึกแก่ลูกค้าให้เกิดความไม่พอใจในสิ่งที่มีอยู่ และเมื่อลูกค้าเกิดความรู้สึกเช่นนี้ก็เท่ากับว่างานโฆษณาของเขาสำเร็จไปครึ่งหนึ่งแล้ว อาจกล่าวสรุปสั้น ๆ ได้ว่า ความพอใจจากการติดต่อสื่อสาร (Communication pleasure) นั้น จะไม่ก่อให้เกิดมีการเรียกร้องเปลี่ยนแปลงหรือเกิดการกระทำใดๆ แต่ความไม่พอใจในการสื่อสาร (Communication Pain) นั้น จะก่อให้เกิดการกระทำเปลี่ยนแปลงขึ้น หากเปรียบเทียบชีวิตมีส่วนของการทำงานและการเล่นจะเห็นว่างานทั้งหมด (Work) จัดเป็นพวก Communication Pain และ

ให้การเล่นเป็น Communication Pleasure เพราะถือหลักว่า งานเป็นสิ่งที่ต้องทำให้เสร็จ ส่วนการเล่นนั้นเพื่อความสนุก และยิ่งแบ่งอีกว่า การควบคุมทางสังคมถือเป็น Communication Pain การเลือกทำสิ่งที่สามารถเลือกได้เป็น Communication Pleasure แต่จุดประสงค์อันแท้จริงของการเล่น คือ เพื่อให้ Communication Pleasure ลดความตึงเครียดให้ทีมงานที่ทำมาจำเจในระหว่างสัปดาห์

กีฬาเป็นเรื่องของการเล่นสนุก หรือทำให้เพลิดเพลิน ณ ที่ใดที่หนึ่ง เช่น กลางแจ้ง ในอาคาร และการปฏิบัติการใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อออกกำลังกาย หรือฝึกหัดร่างกายและจิตใจให้มีทักษะในการเล่นนั้นๆ ภายใต้กฎ กติกา เนื้อหา และขอบเขตของเวลาที่กำหนด กีฬาก็เป็นความบันเทิงอีกรูปแบบหนึ่งที่ถูกถ่ายทอดและนำเสนอสู่ผู้ชมผ่านสื่อโทรทัศน์ เพื่อให้ผู้ชมได้รับความสนุกสนานและความพึงพอใจจากการได้ชมเกมส์กีฬาที่มีความตื่นเต้น เร้าใจ สนุกสนาน รวมถึงสีสันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนของผู้เล่นในสนาม นักกีฬาที่ลงทำการแข่งขัน บรรยากาศภายนอกและภายในสนาม ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากงานที่ทำมาจำเจในชีวิตประจำวัน ทฤษฎีการเล่นสามารถนำมาใช้วิเคราะห์การนำเสนอข่าวกีฬาโอลิมปิกว่าเนื้อหาและรูปแบบของการนำเสนอข่าวกีฬาโอลิมปิกครั้งนี้เป็นการนำเสนอเพื่อให้ผู้ชมได้รับความบันเทิงและเกิดความพึงพอใจข่าวสารที่ได้รับ

4. การวิเคราะห์กรอบ (Frame Analysis)

สถานีโทรทัศน์ทุกช่อง จะมีกรอบในการผลิตและนำเสนอข่าวทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและตามประเพณีปฏิบัติ อีราร์ตัน พันทวี กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์” (2537:26) ว่า ...ในการเสนอข่าวออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในแต่ละสถานีนั้นมักจะมีอิทธิพล หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว ทำให้ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจ (Decision Maker) ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตข่าวต้องมองไปหลายแง่มุม เพื่อให้ลักษณะเนื้อหาของข่าวที่ปรากฏสู่สายตาผู้ชมสอดคล้องกับนโยบาย ระเบียบปฏิบัติ ประเพณีปฏิบัติของสถานี ตลอดจนจรรยาบรรณ อุดมการณ์ หรือแม้แต่อำนาจแฝงอื่นใด ที่ไม่มีผู้ใดกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร นั่นคือ สิ่งที่ผู้วิจัยหมายความว่า “กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์” นั้นเอง

จากหนังสือ Making News ของ กาย ทูชแมน (Gaye Tuchman, 1978) ได้นำแนวคิดของ กอฟฟ์แมน เออร์วิง (Goffman Erving, 1974) ที่ได้อธิบายไว้ในงานเรื่อง Frame Analysis มาอธิบายการปฏิบัติงานข่าวของสมาชิกในองค์กรว่า “Frame” หรือ “กรอบ” คือ หลักการหรือแนวทางที่องค์กรกำหนดให้เป็นหลักในการทำงาน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวทุกคนจะต้องมีกรอบเพื่อเป็นหลักในการพิจารณา ตัดสินใจว่า เรื่องใดที่ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญควรนำมาเสนออันเป็นการจัดการกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่ได้เข้าไปรับรู้ด้วยตัวเอง เพื่อสร้างให้เป็นเหตุการณ์ที่มีความหมายขึ้นมา

ส่วน “Strip” เป็นแนวทางหรือหลักการในการจัดการกับเหตุการณ์ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวแต่ละคน เพื่อสร้างให้เหตุการณ์นั้นเป็นข่าวขึ้นมา จึงอาจกล่าวได้ว่า Frame และ Strip เป็นหลักเกณฑ์ที่คนเราใช้ในการจัดระบบประสบการณ์ และแปลความหมายของเหตุการณ์ให้ผู้อื่นได้รับรู้โดยมี Frame เป็นกรอบกว้าง ๆ ทั่วไป ที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวในองค์กรทุกคนใช้ร่วมกัน และมี Strip เป็นแนวทางที่แต่ละบุคคลกำหนดขึ้นเองโดยอิงอยู่กับ Frame

กอฟฟ์แมน สรุปว่า ในการทำข่าวจะเกิดกระบวนการขึ้น 2 กระบวนการในเวลาเดียวกันคือ

กระบวนการแรก : สิ่งที่เกิดขึ้นถูกทำให้เป็นเหตุการณ์

กระบวนการที่สอง : เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถูกทำให้เป็นข่าว

ในกระบวนการแรก Frame จะเป็นตัวกำหนดว่า เรื่องใดถือเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ควรนำมาเสนอ และในกระบวนการที่สอง Strip เป็นตัวกำหนดว่าเหตุการณ์นั้นจะปรากฏออกมาเป็นข่าวในรูปใด

กอฟฟ์แมน ได้อธิบายถึงวิธีที่นักข่าวใช้สร้างความเป็นจริงทางสังคมว่านักข่าวใช้ “documentary method of interpretation” กล่าวคือ นักข่าวใช้วิธีการถ่ายทอด (Transformation) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ใช่การเข้าไปมีส่วนร่วม (Association) ในเหตุการณ์นั้น เพื่อตีความหรือสร้างความหมายให้แก่เหตุการณ์นั้น โดยที่นักข่าวใช้ “documentary frame” ที่องค์กรนั้นกำหนดขึ้นและพยายามจำกัด “Strip” ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่เป็นอัตวิสัยของนักข่าวให้น้อยลง นอกจากนี้ นักข่าวยังได้นำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแบบตรงไปตรงมาให้เห็นว่านักข่าวมีความเป็นกลาง และเหตุการณ์นั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาวิเคราะห์ว่ากระบวนการติดตามข่าวกีฬาโอลิมปิกของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องมีกรอบและหลักเกณฑ์ในการติดตาม คัดเลือก และนำเสนอข่าวที่แตกต่างกันไปตามนโยบาย และระเบียบประเพณีปฏิบัติของแต่ละสถานี ตลอดจนปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการทำงาน ที่ทำให้ข่าวกีฬาโอลิมปิกสามารถตอบสนองความต้องการรับรู้ของผู้รับสารที่ต้องการทราบความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกีฬา และความรู้ความบันเทิงที่เกิดจากข่าวสารด้วย